

Отворено писмо

Поштована/и,

Свесни смо да услед тешке ситуације која је задесила нашу земљу, у овом тренутку оправдано има мало простора за разговор о другим темама и да је приоритетно питање како што ефикасније помоћи угроженима и санирати последице поплава. Међутим, с обзиром на чињеницу да је Народна скупштина Републике Србије наставила своје редовно заседање по планираним тачкама дневног реда, сматрамо да је упутно да вам се обратимо кроз ово отворено писмо.

Обраћамо вам се поводом измена и допуна низа правосудних закона¹ који су по хитном поступку, **без јавне расправе и без консултација стручне јавности**, ушли у скупштинску процедуру, 8. маја 2014. године.

Имајући у виду значај и ефекте које ће предложене мере имати за грађане Србије, захтевамо да се правосудни закони по хитном поступку повуку из процедуре и врате надлежном Министарству ради спровођења јавне расправе.

Реч је о законима који представљају темеље правосудног система Србије и стога изражавамо посебну забринутост због чињенице да неке од предложених мера могу довести **до правне несигурности и неједнакости грађана** пред законом чиме ће се угрозити основно право грађана на доступност правне заштите и продубити ионако велико неповерење у правни систем, правну државу и владавину права у Србији.

Наглашавамо да нека од предложених решења **удаљавају државу и њене грађане од опште прихваћених начела и стандарда међународног права**, нарочито када су у питању осетљиве групе као што су сиромашни, правно неуки, жртве тешких кривичних дела. Имајући у виду снажну про-европску оријентацију, јасан политички и правни дискурс опредељен ка усаглашавању принципа и мера са Европском унијом и борби против корупције, истичемо да су нетранспарентност процеса, као и предложене мере у супротности са стандардима за које се, декларативно, залажу представници државних органа Републике Србије.

Указујемо и да су у процесу израде предлога измена и допуна неких од закона учествовали представници правосуђа у форми радних група формираних на нивоу различитих министарстава Владе Републике Србије, али да предложене одредбе не рефлектују рад и закључке ових тела.

¹ Према подацима са сајта Министарства правде, <http://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>, јавна расправа није уопште била отворена о следећим законима: Предлог закона изменама и допунама Законика о кривичном поступку, Предлог закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку и Предлог закона о изменама Закона о извршењу и обезбеђењу. Ово поступање је у супротности са Пословником Владе који налаже да се јавна расправа отвори и када је реч о изменама и допунама закона који доносе битне новине или се односе на питања од интересовања за јавност. С друге стране, јавна расправа је била отворена у октобру и новембру 2013. о радним верзијама, али не и о нацртима, Закона о правобранилаштву, Закона о извршењу кривичних санкција, Закона о посредовању у решавању спорова и Закона о ванпарничном поступку.

Право грађана на доступност правне заштите ће озбиљно бити угрожено предложеним Изменама и допунама Закона о парничном поступку предвиђеним чл. 85. којима се значајано сужава право на избор пуномоћника, везујући га искључиво за чланове уже породице, адвокате и запослена лица у локалним службама правне помоћи која имају положен правосудни испит.

У тренутној ситуацији у којој држава Србија још увек нема уређен систем бесплатне правне помоћи, доступност правде и посебно доступност судске заштите биће значајно осујећено за најосетљивије групе становника. Сви они који не буду имали новца да плате адвоката, чији се број повећава са економском кризом у земљи, неће бити адекватно заступани од стране чланова уже породице, који на исти начин не познају Закон о парничном поступку као ни они сами. Питање је и да ли је држава обезбедила довољан број запослених у локалним службама правне помоћи који су едуковани за заступање грађана у судским поступцима, као и да ли све општине у Србији имају ове службе (према последњим подацима само 67 од 164 општина у Србији има службе правне помоћи).

Као пример, наводимо и предложене мере Измена и допуна Законика о кривичном поступку (у даљем тексту ЗКП) у односу на тужилачки опортунитет из чл. 283 ст. 1. тачка 2. ЗКП.

Начелно, идеја предлагача измена и допуна ЗКП-а да централизује средства прикупљена тужилачким опортунитетом могла би се сматрати оправданом, јер би се на тај начин обезбедила јасна одговорност државе, како у поступку дистрибуције, тако и у односу на остварену сврху утрошених средстава. Међутим, предложена конкретна решења не само да не доводе до овако постављеног циља, већ могу представљати препреку за његово остваривање. Непрецизност и нетранспарентност одредби отвара могућности установљавања коруптивних пракси и ненаменског трошења средстава.

Предлогом је: а. прешироко постављен круг лица као корисника који су дефинисани као „и друга правна и физичка лица“, б. предвиђено спровођење јавног конкурса, чије критеријуме за расподелу средстава и начин и састав рада комисије која расписује конкурс *накнадно уређује министар надлежан за правосуђе појединачним актом*, и ц. предвиђено да одлуку о расподели средстава након спроведеног конкурса *доноси Влада, без установљавања јасних и унапред одређених критеријума*.

Сматрамо да одредбе које се тичу спровођења јавног конкурса, образовања комисије и критеријума конкурса за доделу средстава прикупљених тужилачким опортунитетом, не припадају материји Законика о кривичном поступку, већ посебног закона или подзаконског акта који ће на целовит и транспарентан начин регулисати све релевантне аспекте прикупљања, контроле и трошења средстава прикупљених тужилачким опортунитетом.

Стога још једном захтевамо да се предложене измене и допуне правосудних закона повуку из скупштинске процедуре, да се јавност и стручна јавност упознају и консултују са предложеним решењима и да се накнадно формулишу мере које ће одговарати захтевима ефикасности, транспарентности и стручности, чиме ће се подржати процес неопходних реформи и унапређења правне заштите грађана.

Иницијативу подржавају следеће организације:

Женски центар Ужице

Глас разлике

Реконструкција женски фонд
Феномена, Краљево
Комитет правника за људска права YUCOM
Хелсиншки одбор за људска права
Фонд за хуманитарно право
СОС Женски центар, Нови Сад
Уједињени грански синдикати "Независност"
Независни женски центар, Димитровград
Удружење самохраних родитеља и једнородитељских породица "ЗАЈЕДНО"
АЛТЕРО – Асоцијација за лични тренинг, едукацију, развој и оснаживање
Жене југа
PRAXIS
Центар за девојке Ужице
НВО Умјетност живљења Србије
Одбор за људска права Врање
Центар за девојке Ниш
Виктимолошко друштво Србије
Културни центар ДамаД, Нови Пазар
Удружење жена Пешчаник
Центар за подршку женама, Кикинда
Центар за права жена у Вршцу
Новосадски хуманитарни центар
Међународна мрежа помоћи IAN
... Из круга – Војводина
ПАОР, Зрењанин
Градски одбор Форума жена Демократске странке Панчево
УГ „Свет речи“, Велика Плана
Београдски центар за људска права
СОС за жене и децу жртве насиља – Власотинце
Жене у црном
Чланице коалиције “прЕУговор” (поред АСТРЕ и Аутономног женског центра):
- Београдски центар за безбедносну политику
- ЦИНС - Центар за истраживачко новинарство
- Транспарентност Србија
- Група 484
- ЦПЕС – Центар за примењене европске студије